

–Has vist el vídeo que fa dos dies que corre?

Volia adormir-me ebrí de plaer. No va poder ser. En aquesta terra sempre hi ha d'haver una veu caritativa que et vulgui el pitjor: tornar-te a la sobrietat. Ella insistia: «És en gairebé tots els mòbils del país. Fins i tot sembla que un canal de televisió el va difondre abans que el tallessin...».

No podia triar: vaig tornar, doncs, a l'espai de la meua habitació, on suraven les sentors d'aixelles suades i de cigarrets, però on sobretot regnava, ofegant les altres olors, el rastre profund del sexe, del seu sexe. Signatura olfactiva única, l'hauria reconeguda entre mil altres, aquella, l'olor del seu sexe després de l'amor, olor d'alta mar, que semblava escapar-se d'un encenser del paradís... La penombra creixia. Ja havia passat l'hora en què encara podíem afirmar saber quina era. Nit.

I, tanmateix, uns fragments de veus a fora es negaven a esvair-se: vet aquí el cor difús d'un poble cansat, però que feia molt temps que havia perdut el gust per dormir.

Parlaven, si és que se'n pot dir així, d'aquestes frases sense origen ni final, d'aquests monòlegs inacabats, d'aquests diàlegs infinits, d'aquests murmuris inaudibles, d'aquestes exclamacions sonores, d'aquestes interjeccions inversemblants, d'aquestes onomatopeies genials, d'aquestes fastiguejants pregàries nocturnes, d'aquestes declaracions d'amor patètiques, d'aquests renecs obscens. Parlaven. No, decididament no, bavejaven les frases com salses massa greixoses; i aquestes rajaven, sense consideració, per altra banda, per cap sentit, només preocupades per sortir i conjurar allò que, altrament, hauria estat la seva mort: el silenci, l'espantós silenci que hauria obligat cadascun d'ells a mirar-se tal com era de debò. Bevien te, jugaven a cartes, s'enfonsaven en l'avorriment i l'ociositat, però amb una expressió de classe, amb aquella hipòcrita elegància que feia passar la impotència per una elecció que alguns, noblement, anomenaven *dignitat*. No fotis. A cada frase, cada gest, hi posaven tot el pes de la seva existència, que no pesava gens. La balança del seu destí ni tremolava. L'agulla continuava indicant el zero, el no-res. El més terrible era que aquesta lluita a mort no es desenvolupava en una escena grandiosa, digna del que hi havia en joc; no: passava en l'anonimat immens de carrers sorrencs, bruts, immersos en la negror. Millor, s'haurien suïcidat tots si s'haguessin vist els uns als altres. Ja era prou trist així. Esperaven. Només Déu sabia què. Godot. Els bàrbars. Els tàrtars. Les sirtes. El vot de les bèsties salvatges. Només Déu sabia qui. Jo tenia la impressió que cada vegada que un d'ells reia enviava a l'aire alguna cosa, una balisa d'angoixa que explotava allà dalt. Alguns ho troben admirable, això: vegeu-la, doncs, aquesta bona gent! Riuen malgrat tot! Desafien la mort amb la seva fe en la vida! L'honor en la pobresa, etcètera! I ens emocionem. I els elevem al grau de. Els alcem busts majestuosos i

nobles. Jo dic que s'erigeixen estàtues només als morts, als herois o als tirans. Aquests habitants de la nit senzillament eren miserables.

–M'has sentit?

–Sí, parlaves del vídeo.

–Ah! Llavors l'has vist?

–No. No sé de quin vídeo parles.

–Per què dius «el vídeo», llavors?

–No en sé res. Per reflex.

–No m'escoltaves.

–No, en realitat no, perdona'm. Però tot i així he sentit «el vídeo». Quin?

–Espera. El tinc.

Va abandonar el clot de la meva espatlla i durant uns quants segons va buscar el seu telèfon, que s'havia perdut entre els coixins, els llençols, la manta, la roba llançada, escampada sobre el llit, abans, amb la pressa per la urgència. Va tornar sobre el tors. La llum viva de la pantalla em va cremar els ulls uns segons mentre ella manipulava el telèfon a pocs centímetres de les nostres cares. I de seguit res va ser visible, excepte la pantalla.

–Representem la metàfora de la nostra època. Una època de ceguesa generalitzada, en què la llum tecnològica, més que il·luminar-nos les pupil·les, ens les rebenta, i immergeix el món en una nit contínua i...

–Ets un intel·lectual –va tallar ella, implacable–. Tot el que acabes de dir potser és interessant, fins i tot. Però jo no hi plego res. Ni papa.

Mentia: entenia tot el que jo deia. Millor: gairebé sempre aconseguia endevinar, no, encara més, deduir, sí, això mateix, deduir tot el que jo anava a dir des de la primera frase que pronunciava. Rama. Es deia així. Una intel·ligència viva i salvatge, amb una brillantor que la incomodava tant

que, amb una mena de vergonya o de modèstia, es passava la vida reprimint-la en societat. Però feia molt temps que jo ja no m'ho creia. Li vaig arrencar la màscara amb ràbia.

–Menteixes. Menteixes igual que respires. Ho sé.

–A tothom se li'n fum el que expliques sobre la ceguesa del món. Si ets capaç de veure que tothom està enecat, és que tu creus que no n'estàs. Tu *hi veus*? N'estàs segur? Millor que miris això.

Va posar en marxa el vídeo, que començava amb aquesta voràgine confusa de veus i d'imatges característica de les gravacions amateurs; no hi havia cap element de context, res més que veus, siluetes, esbufecs; l'autor del vídeo no estava sol, semblava estar enmig d'un bosc d'homes; la mà li tremolava, la imatge no era nítida, però s'estabilitzava al cap d'uns quants segons; l'individu que filmava va començar a parlar –era un home– i preguntava, tant per a ell mateix com per a nosaltres, que miràvem el vídeo, què passava, però ningú li responia. Alçava una mica el braç, de manera que es detallés més el que passava al seu voltant, i vam veure una multitud que caminava, nombrosa, densa. Unes veus allunyades es van elevar: «Al cementiri! Anem al cementiri!». «Al cementiri? Per què?», va demanar l'home. El vídeo es tornava a enterbolir; es notava un canvi de ritme, un moviment més ràpid, com si, per seguir la gentada, l'home que sostenia el telèfon s'hagués posat a córrer. «Per què al cementiri?», repetia com un turment, «per què al cementiri?». Una vegada més no va rebre cap resposta, però va continuar avançant ràpidament, i aviat unes rudes veus masculines van cridar: «És aquí! És aquella!». L'home que filmava va frenar i va dir, com per a si mateix: «Som al cementiri, m'hi acostaré per veure-ho», amb un to de veu en off ridículament professional, i després es va obrir pas entre la multitud congregada, avançant amb els colzes (se sentien

queixes, protestes vives), es va disculpar, però va continuar progressant, empenyent-se, posant-hi l'espatlla. De sobte va haver-hi un moviment brusc a la pantalla, i durant uns quants segons tot es va fer negre. «És el telèfon, que li va caure a terra en aquell moment», em diu la Rama, «però continua», i efectivament aviat vam tenir de nou «visual», com es diu de manera lletja; l'autor del vídeo semblava que havia arribat a un lloc on ja no podia avançar més, la gentada estava massa atapeïda.

Li vam sentir pronunciar una paraula d'esglai, va alçar el telèfon per damunt dels caps: aleshores va aparèixer a la pantalla, uns quants metres més enllà, envoltada per un mur d'homes, una tomba que cavaven dos homenassos armats amb pales, una tomba ja ben profunda, oberta en la carn de la terra com una gran ferida, al voltant de la qual, a banda dels dos homenassos, ningú es movia: la gent semblava paraitzada al voltant del forat, silenciosos, seriosos com si fos un dels seus pares o el seu propi cos allò que enterraven. La mà mateixa de l'autor del vídeo va semblar haver-se petrificat, ja no tremolava, la imatge era precisa, sense floritures. Els dos homes cavaven amb la demència dels buscadors d'un tresor a l'abast de la mà, l'un anava amb el tors nu, l'altre anava espitregat, amb la camisa tan xopa de suor que se li enganxava a la pell, els dos esbufegaven. Cavaven amb una força considerable; les palades s'alternaven, plenes d'argila i de ràbia; la fossa s'eixamplava, s'aprofundia, fins que un dels homenassos va dir: «Ja està!». I com si aquesta frase hagués estat el senyal esperat per tots, la massa, de nou, va ser presa d'un neguit més dens, més vital: alguna cosa monstruosa semblava jeure en les profunditats de la fossa i de la multitud. Aleshores van ressonar uns crits: «Traieu-lo! Es comença a podrir, quina pudor! La pudor del pecat! La pudor del cony de la seva mare, d'on no hauria hagut de sortir mai!».

Abans que ho entengués, vaig veure un dels homenassos agenollat al costat del clot, amb el bust nu immers en la tomba, els músculs inflats. Uns quants segons més tard en sortia: primer les espatlles i el cap, després els braços, abans que no emergís, sí, seria això mateix, el principi d'una forma; les mans del fosser provaven d'extreure-la de la tomba; l'altre homenàs va anar-li al rescat, van estirar, van gemegar, van renegar. La forma va sortir a poc a poc de terra com un feixuc cofre enterrat des de feia mil anys; la multitud va exhalar, d'horror i de plaer mesclats, vaig sentir «*Allah akbar! Allah akbar!*» diverses vegades, l'home mateix que filmava ho cridava. Els dos homenassos continuaven estirant, la cosa gairebé era fora, semblava un gran tros de fusta morta embolcallat amb un teixit blanc; estiraven, un darrer esforç, com l'última destrallada del llenyataire abans que el baobab no s'esfondri, i el cadàver va sorgir de la fossa entre una remor profunda i inhumana, en què les exclamacions temeroses es barrejaven amb els versets alcorànics i els renecs. El cos exhumat va caure al terra, es va alçar la pols; vaig tancar els ulls, pres de terror i de despit, però el vídeo continuava, picava la meva curiositat mòrbida, els vaig tornar a obrir.

La imatge cada vegada era més confusa, feta d'impulsos, de girs. La multitud s'havia tornat a posar en marxa, però amb un moviment menys unit. Una taca blanca, tanmateix, continuava visible a la pantalla, com un punt de referència: era la mortalla que es desenroscava mentre arrossegaven el cadàver fora del cementiri; l'home que filmava rastrejava el cos, capturava els que l'estiraven amb ràbia i sense contemplacions, el difunt era arrossegat per la pols, la mortalla abandonada, es veia que ja només quedava una fina capa que encara protegia el mort. Uns quants segons més tard, enmig de l'exhalació gutural i satisfeta dels homes, vaig veure el cos nu del mort, amb el sexe protuberant;

vaig tancar els ulls per escapar-me'n, no el vaig veure sinó millor, tot mort i tot nu sota les parpelles closes, pura imatge mental que se'm va enganxar a les neurones, que la meua imaginació va exagerar i va dotar d'una horrible nitidesa; vaig reobrir els ulls, el temps de veure el cadàver llançat fora del cementiri sota els renecs i els insults grossos, després, brutalment, el vídeo es va acabar, o la Rama el va aturar, ja no ho sé.

Van passar alguns instants, sense paraules. Fins i tot les veus a fora semblaven haver callat. Era un d'aquells silencis que temem prolongar i rompre alhora, cadascuna de les dues opcions sembla haver de conduir a una catàstrofe. Callia, tanmateix, que fos dita alguna cosa. La Rama va ser qui es va llançar:

–I doncs? Impressionant, eh?

–Això va passar on?

–Aquí, a Dakar. Encara no sé a quin lloc exactament.

Però va passar, això és tot.

Vaig arronsar les espatlles. No em veia ni amb cor ni amb ganes de dir res més. Tenia la gola seca, la llengua feixuga. El pit em sonava buit. Em vaig aixecar, em vaig acostar a la finestra i em vaig encendre un cigarret. Les rialles de fora tornaven a traçar lentament la seva constel·lació negra al cel. Em preguntava per què m'havia ensenyat allò, la Rama. Ella bé que sabia que no m'agradava la visió de la violència, no perquè fos un pes lleuger, sinó pel senzill motiu que odiava la fascinació baixa que feia néixer dins meu. Em va agafar un principi de nàusea, agreujat pel cigarret. Em va afeixugar una lassitud, que vaig voler expulsar absorbint-me en la contemplació de les cases immerses en la negror.

–Vine –va dir-me finalment.

Sabia perfectament què significava el to d'aquella invitació. Regirat (però la carn és feble), vaig llençar la llosca

i em vaig unir a ella. Ella va començar a acariciar-me. No vaig poder amagar-ho: encara estava trasbalsat, incòmode. La imatge del cadàver sorgint de la tomba em feia un nus a l'estómac. El cos de la Rama se'm va fer estrany. Em sentia desmanyotat i pocatraça. Durant una estona, la memòria dels gestos eròtics es va perdre. Però va ser una curta amnèsia: aquest record estava sepultat a les mans, la mirada, l'alè, la pell, els llavis. Formava part dels que no podem perdre, si no és que ens oblidem a nosaltres mateixos. El desig va tornar al cap d'uns quants minuts, molt més de pressa que no ho hagués volgut la moral (però m'hauria agradat veure-la-hi, a mi, la moral, contra el cos nu i càlid de la Rama, amb el cul tan ferm com els punys d'un boxejador revengista i els pits petits i flonjos i còmodes com boles de plomes)... Vaig gaudir com un sant transfigurat en un èxtasi místic.

Experimentar un terror sagrat davant d'un fet, quedar profundament trasbalsat i poc després lliurar-se al plaer oblidant el drama: només un home pot ser així, ser per torns, o a la vegada, el germà del monstre i la germana de l'àngel. Cap decència real dura. O potser soc només jo que soc així.

Recordo –encara estudiava a França en aquella època– que uns quants minuts després de conèixer la mort de la meva mare, devastat de tristesa, m'havia enfonsat en braços de la meva companya d'aleshores. Es deia Manon, i jo estava amb ella quan el pare m'havia trucat. Ella es va assabentar com jo d'aquesta nova fatídica que cap home sobre la terra vol rebre, però de la qual sap que no pot escapar. La Manon m'havia consolat, m'havia aferrat contra el seu pit com un nen mentre jo li inundava la brusa de dolor. Això havia durat una bona estona. Era l'hivern, pocs dies abans de Nadal. La viva flama del fred als ossos, la mortalla negra

de la nit precoçment llançada sobre el món, la malenconia que sempre m'ha acompanyat en aquesta època de l'any –tot allò s'havia aliat a la pena que em causava aquell fet terrible i malgrat tot simple: la mare s'havia mort.

Vaig plorar molta estona entre els braços de la Manon. I llavors, de sobte, bo i plorant, en un gest que em va sorprendre i horripilar alhora, però un gest irreprimible, havia començat a acariciar-li els pits i la part de dins de les cuixes, i després havia volgut desvestir-la. De sobte havia tingut unes ganes irracionals i obscures de cardar-hi com mai, allà. Ella s'hi va negar, al principi. Però qui pot negar una mica de consol a un home que acaba d'assabentar-se de la mort de la seva mare? Va acabar cedint. Ignoro si va ser per perversitat, pietat, caritat cristiana o amor real. Per por? Havia temut que jo, cec de còlera, la violentés? La violés? La vaig violar? No ho havia pensat fins ara. Senyor... No l'he tornada a veure més després d'això.

Això no treu que aquella nit, la nit en què havia conegut la mort de la mare, també havia estat, per a mi, una magnífica nit d'amor amb la Manon. Va ser una sola i única nit, tanmateix, en què el dolor, el dolor infinit, s'havia mesclat tan estretament amb la voluptat carnal que la meva ànima n'havia sortit esgotada, gairebé morta però reforçada en allò en què, als meus ulls, es basava la meva humanitat profunda: la tragèdia. O la monstruositat. Tot i així, en aquesta mateixa monstruositat, jo només era un home, un homenet trencat, miserable, desgraciat i orfe. Hauria merescut morir aquella nit. Hauria hagut de morir. Hauria estat feliç. Hauria retrobat la mare.

Érem al cor de la nit. Bategava al ralenti, com si el món s'hagués d'aturar en els propers segons, i nosaltres amb ell. Estàvem a punt d'adormir-nos. Jo estava contra l'esquena de la Rama, la covava com un ocellet ferit. Semblàvem dues

culleretes endreçades per una mà maníaca. Ella va tornar a parlar en aquell moment, al caire del son. Suposo que era la seva especialitat.

–Què en penses?

–De què? –vaig dir, després d’uns instants, el temps de tornar a encendre el cervell.

–Del vídeo.

–No ho sé gaire... Em xoca, però no sé què n’he de pensar per ara. Suposo que era un *góor-jigéen*...¹

Es va alliberar de la meva abraçada, es va girar, em va fitar, em va assassinar amb la mirada. Els llavis li van tremolar, a continuació van deixar escapar finalment unes paraules plenes d’ira:

–Suposes que era un *góor-jigéen*? Suposes? Què vols que fos si no? Són els únics en aquest país a qui se’ls nega una tomba. Els únics a qui se’ls nega alhora la mort i la vida. I tu, tu no saps què pensar-ne?

Vaig guardar silenci uns quants segons, prudent. Sentia, per la seva veu, que havia traspassat un límit. Tot el que pogués dir seria usat en contra meva. Tot el que pogués callar, també.

–No. No ho sé. Al capdavant, només era un *góor-jigéen*.

Havia dit aquestes últimes paraules amb una seguretat i una duresa que em van sorprendre, encara que alhora tingués plena consciència de pronunciar-les. Però d’on em va venir, doncs, immediatament després, aquest sentiment de ser l’antre d’un monstre, un monstre que m’expulsaria de mi mateix o, a la inversa, i segurament era el mateix, m’empresonaria en els meus fonaments? D’on venia la consciència d’una singularitat en acció dins del meu propi ésser? Vaig tenir la certesa que, en pronunciar aquesta frase, jo ja

1. ‘Homosexual’ en wòlof. (N. del t.)

no era jo mateix. Havia parlat per una boca comuna –com una fossa– on hi havia enterrades –però ressuscitaven sovint– les opinions nacionals. Era la boca de forces velles que tenien el dret de vida i de mort sobre meu. Ja no coneixia la meva veritat íntima; la idea mateixa de tenir-ne, en aquest cas precís, em semblava perillosa. Així que havia exagerat la meva fredor, com si hagués temut que l’ull de la meva societat no em sorprengués en delictes flagrants de feblesa. En el tribunal de la meva habitació, sol amb la Rama, doncs, de nou havia prestat jurament davant la meva cultura, la seva presència invisible i pesant, els seus segles feixucs, els seus centenars de milers de mirades.

Tanmateix, la mirada de la Rama, negra i enfadada, em travessava amb tirs de fletxes enverinades. Gairebé la sentia buscar dins del cap les paraules de menyspreu que desitjava llançar-me a la cara, principis de frases terribles que se li encenien al cervell, com incendis forestals, a punt de cremar-me com un pecador: «Tros de... Te n’adones, idiota de merda, del que... No ets res més que, de debò, res més que un patètic... Porcàs hetero mec sense... Les teves paraules encara estan més tarades que...». Però la Rama no n’estava satisfeta: les seves frases, encara massa febles per a la foguera a què em destinava, es van apagar en la còlera que les ofegava. Va acabar passant, a força de buscar, a un estat encara més terrible que la brutal irritació: la còlera freda.

–De vegades em pregunto –va dir al final– què foto amb un tio com tu. No t’entenc. La major part del temps ets adorable, obert, cultivat, fins i tot sensible. I tot de cop, pam, una caiguda en l’estupidesa més grollera, més imbècil, com si travessessis unes turbulències. Al final ets com els altres. Igual d’idiota. I els altres com a mínim de vegades tenen l’excusa de no ser professors d’universitat,

suposats homes de saber, il·lustrats. Al capdavant només era un *góor-jigéen*, eh?

Va repetir la frase amb una indignació irònica a la veu. Jo vaig obrir la boca per replicar. No em va deixar temps: en un tancar i obrir d'ulls una bufetada em va fer passar les ganes de parlar, pafff!, i em va encendre un braser dolorós a la part esquerra de la cara. Perquè ella picava de pressa, i dur. Em vaig posar com a qüestió d'honor no tocar-me la galta encara que les ganes em devoressin, perquè malgrat tot jo era un home. La Rama ja s'havia girat. Estaria ressentida amb mi durant uns quants dies i ja no parlaria més aquella nit. Millor. No tenia forces per continuar debatent. Tenia classe l'endemà. Vaig acabar, però, fregant-me una mica la galta en la foscor, a recer de tota indignitat; després vaig caure de cansament, i aviat em vaig enfonsar en un son que ja sabia que no em bastaria per descansar.